

O BOŽJEM MESTU
PRVA KNJIGA

Ali Božja previdnost vodi časne nezgode

Predgovor

Preslavno Božje mesto – bodisi v tem potekanju časa, ko potuje med neverniki po tujem in živi iz vere,¹ bodisi v oni neomajnosti večnega bivališča, ki ga zdaj pričakuje s potrpežljivostjo,² *dokler se pravičnost ne bo vrnila za razsodbo*,³ ki pa ga bo potem dosegla v poslednji zmagi in popolnem miru – to mesto sem se, predragi sin Marcelin, lotil braniti, ko sem zastavil to delo,⁴ ki ga dolgujem po obljubi, ki sem ti jo dal, in sicer braniti proti tistim, ki bolj cenijo svoje bogove kot njegovega ustanovitelja. To delo je veliko in težko, a Bog nam bo že priskočil na pomoč.⁵ ...

Po tem, kar pripada Bogu, pa posega napihnjeni duh ošabne duše in rad vidi, da ga hvalijo in mu govorijo, da *prizanaša podložnim in premaguje napuhnjene*.⁶ Zato ne smemo – če bo le dana možnost – zaobiti s tišino, kar od nas zahteva razlog za zastavljeno delo, da namreč povemo nekaj tudi o zemeljskem mestu. Čeprav mu služijo ljudstva in si samo prizadeva, da bi gospodovalo, pa mu gospoduje sama sla po gospodovanju.

Nekakšno vojno pravo ukinjeno Kristusu v čast

Premaganci se zatečejo na krščanske kraje

1. Iz tega mesta namreč prihajajo sovražniki, proti katerim je treba braniti Božje mesto. Ko popravijo svojo zmoto brezbožnosti, mnogi izmed njih postanejo kar primerni prebivalci v Božjem mestu. Mnogi pa se vanj zaganjajo s takim ognjem sovraštva in so tako nehvaležni za očitne dobrote njegovega Odrešenika, da danes ne bi stegovali jezika proti njemu, če ne bi življenja, s katerim se tako napihujejo, rešili prav v njegovih svetiščih, kamor so pribežali pred sovražnim jeklom. Ali niso tudi tisti Rimljani sovražni do Kristusovega imena, ki so jim barbari prizanesli zaradi Kristusa? O tem pričajo svetišča mučencev in bazilike apostolov, ki so med plenjenjem Rima sprejele svoje in tuje pribežnike.⁷ Vse do tam je divjal krvoločni sovražnik, tam pa je bes morilca sprejel mejo. Tja so jih vodili celo usmiljeni sovražniki, ki so jim prizanesli celo zunaj omenjenih krajev, da ne bi naleteli na take, ki ne bi bili tako usmiljeni. Čeprav so sami grozno in sovražno divjali, pa se je, potem ko so prišli na te kraje, kjer je bilo prepovedano, kar je bilo drugod po vojnem pravu dovoljeno, obrzdala napadalna surovost in se je zlomila sla po podjarmljanju.

Tako so se rešili mnogi, ki zdaj oporekajo krščanskim časom in tegobe, ki jih je prestalo mesto, pripisujejo našemu Kristusu. Dobrine pa, ki so jih po Kristusovi zaslugi deležni, da sploh še živijo, ne pripisujejo Kristusu, ampak svoji usodi.

Premagancem, ki so se zatekli v templje bogov, zmagovalci niso nikoli prizanesli.

2. Toliko vojn je popisanih tako iz časa pred ustanovitvijo Rima kot od njenega vznika in pod njeno oblastjo. Naj preberejo in povedo, če so tujerodci tako osvojili kako mesto, da so sovražni osvajalci prizanesli njim, za katere so zvedeli, da so se zatekli v svetišča svojih bogov. Naj povedo, če je kašen barbarski vojskovodja ukazal, naj po vdoru v mesto ne ranijo nikogar, ki ga najdejo v tem ali onem templju. ...

1 Hab 2,4.

2 Prim. Rim 8,25.

3 Ps 94,15.

4 Prim. Avguštin, *Pismo* 136, 3; 138, 4, 20: NBA, XXII.

5 Ps 62,9.

6 Vergilj, *Eneida* 6, 853.

7 Prim. Pavel Orozij, *Zgodovina* 7, 39, 1.

Barbari v krščanskih templjih niso uporabili vojnega prava.

7. Karkoli so med nedavnim rimskim padcem zadali opustošenja, pobijanja, plenjenja, požiganja in uničenja, je to storil vojni običaj. Kar pa se je zgodilo na nov način, da se je pojavila barbarska grozovitost z nepričakovano blagim obrazom, tako da so izbrali in določili prostrane bazilike, kamor naj se zbere ljudstvo, ki mu bo prizaneseno, kjer ne bo nihče udarjen, od koder ne bo nihče ugrabljen, kamor so mnoge usmiljeni sovražniki sami odpeljali, da bi jih rešili; od koder tudi kruti sovražniki ne bodo odpeljali nikogar v ujetništvo ... Kdor ne vidi, da je to treba pripisati Kristusovemu imenu in krščanskim časom, je slep. Kdor vidi, pa ne pohvali, je nehvaležen. Kdor se upira tistemu, ki hvali, je nespameten. Samo tega ne, da bi razumen človek to pripisal podivjanosti barbarov. Surove in predivje duše je prestrašil on, on jih je zaviral, on čudovito umiril, on, ki je po preroku že davno rekel: *S šibo obiščem njihove pregrehe in z bičem njihove grehe; svojega usiljenja pa ne bom odtegnil od njih.*

Kaj si je treba misliti o tegobah življenja in časov

Nezgode so hudobnim za kazen, dobrim pa za pouk ...

8. 1. Pa bo kdo rekel: »Zakaj je to Božje usmiljenje dosegli tudi brezbožne in nehvaležne?« Zakaj neki mislimo, če ne zato, ker ga nudi on, ki daje vsak dan *soncu, da vzhaja nad dobrimi in zlobnimi in dežuje na pravične in krivične?* Čeprav so se namreč nekateri izmed njih, ko so razmišljali o tem, v spokornosti odvrnili od brezbožnosti, pa so drugi, kakor pravi apostol, prezirali *bogastvo Božje dobrote in potrpežljivosti ... s svojo zakrknjenostjo in z nespreobrnjenim srcem so si nakopavali srd za dan jeze in razodetja Božje pravične sodbe. On bo vsakemu povrnil po njegovih delih.*⁸ Božja potrpežljivost slednjič vabi hudobne k pokori, kakor Božji bič vzgaja dobre k potrpežljivosti. Enako Božje usmiljenje objema dobre in jih podpira, kakor Božja strogost hudobne poboljšuje s kaznijo. Božji previdnosti je ugajalo, da pripravi v poslednjih časih dobrine pravičnim, ki jih ne bodo uživali krivični, in tegobe krivičnim, ki jih ne bodo trpeli dobri. Za te časne dobrine in tegobe pa je hotel, da bi bile skupne obojim, da se ne bi po dobrinah poželjivo iztezali, ker vidimo, da jih imajo tudi hudobni; in se tegob ne bi kot sramotnih ogibali, ker pogosto stiskajo tudi dobre.

... po nadvse pravični Božji uredbi.

8. 2. Velika je razlika med srečo in tem, kar imenujemo nesreča. Dober človek se namreč ne ponaša s srečo in ga nesreča ne potre; hudoben pa je zato kaznovan z nesrečo, ker ga je sreča pokvarila. Bog tako pogosto še jasneje pokaže svoje delovanje tudi s tem, kako razporedi to dvojje. Če bi bila namreč na vsak greh pripeta očitna kazen, bi mislili, da ni nič prihranjeno za poslednjo sodbo. Prav tako če Bog ne bi zdaj odkrito kaznoval nobenega greha, ne bi verjeli, da obstaja Božja previdnost. Podobno če ne bi Bog z nadvse očitno radodarnostjo delil sreče nekaterim, ki prosijo zanjo, bi rekli, da sreča ni od Boga. Enako če bi jo dal vsem, ko jo prosijo, bi sodili, da nam ni treba služiti Bogu razen zaradi take nagrade. In tako služenje nas ne bi naredilo pobožnih, ampak prej poželjive in skope.

Ker je s tem tako, so nekateri dobri in hudobni enako prizadeti, a zato še niso brez razlike, ker se ne razlikuje to, kar eni in drugi pretrpijo. Tudi v podobnosti trpljenja namreč ostaja razlika trpečih. In čeprav je v isti muki, ni krepost isto kot pregreha.

Kakor namreč v istem ognju zlato zažari, slama pa se kadi, in se pod istim cepcem pleve zdrobijo, zrnje pa očisti; in kakor se z oljem ne pomešajo droži, čeprav se iztisnejo v isti preši, tako ena in ista sila, ki pridre, dobre preveri, očisti in razjasni, hudobne pa kaznuje, opustoši in iztrebi. Zato v isti nadlogi hudobni Boga zasovražijo in preklinjajo, dobri pa ga prosijo in hvalijo. Velika je razlika, ne v tem, kaj kdo, ampak v tem, kdo kaj trpi. Ko se namreč z enako kretnjo potrese, gnoj zoprno zasmrdi, mazilo pa prijetno zadiši.